

Arbetsmarknadsdepartementet

Yttrande över betänkandet Tolkavgift och förbud mot barntolkning SOU 2026:23

Förslaget bedöms få begränsad påverkan på kommunal verksamhet, eftersom bland annat socialtjänst, utbildning, ärenden som rör barn och flera andra kommunalt relevanta områden undantas från avgiftsskyldighet. De direkta verksamhetsmässiga konsekvenserna för kommunen blir därför små. Jönköpings kommun vill ändå lämna följande synpunkter.

Jönköpings kommun delar uppfattningen att kunskaper i svenska ofta är avgörande för delaktighet, egen försörjning och etablering i samhället. Styrmedel bör dock bygga på kunskap om vad som faktiskt främjar språkinlärning och integration. I dagsläget saknas tydligt empiriskt stöd för att tolkavgifter leder till bättre språkkunskaper eller snabbare integration.

Det är positivt att utredningen föreslår omfattande undantag från tolkavgiften, bland annat inom hälso- och sjukvård, socialtjänst, utbildning och ärenden som rör barn. Förslaget kan samtidigt försvåra kontakten med myndigheter som har betydelse för individers etablering i samhälls- och arbetslivet, exempelvis Arbetsförmedlingen. Verksamheter riskerar också att ställas inför svåra situationer när kvalificerad eller auktoriserad tolk saknas.

Jönköpings kommun efterlyser en fördjupad analys av reformens samhällsekonomiska effekter. Utredningen redovisar administrativa kostnader men ger inget tydligt forskningsstöd för att tolkavgifter förbättrar språkinlärning och integration i sådan grad att kostnaderna uppvägs. Erfarenheter från Danmark visar dessutom att administrationen kostar mer än avgifterna genererar. Det finns därför skäl att ifrågasätta om reformen är en kostnadseffektiv användning av offentliga resurser jämfört med andra integrationsfrämjande insatser.

Kommunen ser även en risk för att färre väljer professionell tolk och i stället tar hjälp av anhöriga eller andra personer utan relevant utbildning eller auktorisation, vilket också uppmärksammas i utredningen. Det kan försämra kommunikationen, öka risken för missförstånd och leda till större godtycke i myndighetskontakter. Ytterst kan rättssäkerheten påverkas och ambitionen om likvärdiga förutsättningar i kontakten med offentliga verksamheter motverkas.

Jönköpings kommun vill också framhålla att förutsättningarna att lära sig svenska varierar betydligt, även efter flera års folkbokföring i Sverige. Inlärnigen påverkas bland annat av ålder, språklig förmåga, modersmålets likhet med svenska, tidigare utbildning och eventuella trauman. Mot denna bakgrund är det svårt att bedöma behovet av tolk utifrån en fast tidsgräns.

Jönköpings kommun tillstyrker förslaget om förbud mot att använda barn som tolk. Det stärker barnets rättigheter, minskar risken för att barn får ett olämpligt ansvar och bidrar till högre kvalitet och rättssäkerhet i myndighetsutövningen. Utredningen föreslår att barn undantagsvis ska kunna tolka i nödsituationer eller vid mycket enkla administrativa uppgifter. Kommunen anser att ett ytterligare villkor bör övervägas: möjligheten att anlita en akut tolk ska först ha undersökts. Det kan exempelvis vara aktuellt när tolkning krävs till eller från ett mycket ovanligt språk.

Sammantaget bedömer kommunen att målet att stärka svenskkunskaper och integration är angeläget, men att det är osäkert om tolkavgifter är ett effektivt och proportionerligt verktyg. Förslaget om förbud mot barntolk tillstyrks.

JÖNKÖPINGS KOMMUN

Mona Forsberg (S)
Kommunalråd

Thomas Bergholm
Tf. stadsdirektör